

E. O.

"Zbiór artykułów o historii matematyki chińskiej", Li Jań, Pekin 1954-1955 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/4, 738-739

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ne szczególne uznanie zasługuje strona graficzna dzieła. Wydano je na specjalnym papierze drzewnym, satynowanym; szczególnie estetycznie wyglądają ilustracje, szkice i fotografie, sprawiając wrażenie raczej albumu niż dzieła naukowego.

Wartościowa praca H. Dreschera, wydana przez Römisch-Germanische Zentralmuseum jest wyrazem rosnącego w świecie zainteresowania historią techniki.

Jerzy Piaskowski

R. Pleiner, *Základy slovanského zelarského hutnictví v českých zemích*. Praha 1958, s. 335 + 32 tabl. z ilustr. + 5 map.

Praca R. Pleinera, wydana w starannym opracowaniu graficznym przez Czechosłowacką Akademię Nauk, jest wyrazem dużego zainteresowania archeologów zagadnieniami historii techniki. W części wstępnej tego interesującego dzieła przedstawiono początki użytkowania żelaza, zasady procesu dymarkowego, rudy żelaza, ich występowanie i wydobywanie na ziemiach Czechosłowacji, oraz paliwo, stosowane przez dawnych hutników. Następnie autor opisuje kolejno stanowiska, w których występują narzędzia lub inne materiały związane z wytapianiem żelaza (fragmenty pieców, żużel itp.) od okresu halsztackiego aż do wczesnego średniowiecza (XII w.). W końcu pracy znajdujemy syntetyczny przegląd rozwoju hutnictwa w Czechosłowacji w tymże okresie oraz obszernie streszczenie w języku niemieckim.

Praca kładzie główny nacisk na zestawienie materiałów oraz ich opis, stąd bibliografia jest niezwykle obszerna. Autor szeroko korzystał z literatury zagranicznej, w tym także i z polskiej. Ponadto zamieścił on znaczną ilość analiz rud żelaznych i żużla, co jest poważną zaletą książki. W same procesy metalurgiczne i ich przebieg w piecach hutniczych o różnej konstrukcji autor nie wnika zbyt szczegółowo, nie uwzględnia także produktu dymarkowego (żelaza lub stali), jego rodzajów i właściwości. Przyczyną tego był brak badań metaloznawczych surowca oraz wyrobów żelaznych. Prowadzone obecnie przez tego autora prace pozwolą uzupełnić te braki.

Ogólnie książka R. Pleinera jest bardzo wartościową pracą, a za szczególnie ciekawe jej osiągnięcie należy uznać próbę ustalenia rozwoju konstrukcji dymarki od kotliny do szylbowego pieca naziemnego.

Jerzy Piaskowski

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Li J a n, *Zbiór artykułów o historii matematyki chińskiej* (w języku chińskim). Tomów 5, Pekin 1954—1955.

Pojawiające się w coraz większej liczbie prace z zakresu historii nauki i techniki chińskiej ukazują się prawie wyłącznie w niedostępnym dla nas

języku chińskim. Z tego względu nie znane są też nam poważne prace profesora Li Jania, kierownika Zakładu Historii Przyrodznawstwa Chińskiej Akademii Nauk. Wszystkie te prace poświęcone są historii matematyki chińskiej i obejmują zarówno syntetyczne przeglądy rozwoju tej dyscypliny, jak szczegółowe opracowania poszczególnych jego fragmentów.

Pomniejsze prace Li Jania zostały wydane łącznie w pięciotomowym zbiorze artykułów, którego zawartość poznać możemy z krótkiego angielskiego streszczenia.

Tom pierwszy poświęcony jest poszczególnym osiągnięciom matematyki chińskiej. Mowa jest tu o teorii ułamków, twierdzeniu Pitagorasa, metodach pierwiastkowania, teorii równań, teorii szeregów, trójkącie Pascala itp. Wstępem do tomu jest krótki szkic rozwoju matematyki w Chinach.

Tom drugi zajmuje się księgami matematycznymi napisanymi w różnych okresach. Znajduje się tu także bibliografia tej literatury w niektórych okresach.

Tom trzeci obejmuje dzieje wprowadzenia do Chin zdobyczy matematyki zachodniej oraz prac chińskich rozwijających dalej te osiągnięcia. Tom zawiera odpowiednie tabele chronologiczne.

Tom czwarty grupuje artykuły o metodach rachunkowych chińskich rachmistrzów i abakach arytmetycznych chińskiego pochodzenia oraz o nauczaniu matematyki w Chinach.

Wreszcie tom piąty poświęcony jest głównie kontaktom matematyki chińskiej z naukami innych krajów Azji, a więc Japonii, Korei i krajów mahomańskich. Tom zawiera również bibliografię historii matematyki w Chinach.

E. O.

Maria Żywirska, *10 lat Związkowego Muzeum Górniczego*. Wyd. Górniczo-hutnicze Z. Z. Górników w Katowicach, Katowice 1958, s. 80, 47 + 7.

Autorka przedstawia 10-letnią działalność i osiągnięcia Muzeum Górniczego, powstałego w 1948 r. w Sosnowcu przy Związku Zawodowym Górników. Omawia prace badawcze i akcję oświatową Muzeum wskazując na jego pozycję wśród innych nielicznych tego typu placówek muzealnych w Polsce. Kolejne przedstawienie działów Muzeum (np. fototeka, ikonoteka, zbiory rysunków technicznych i starych map, zabytki kultury materialnej, kartoteka starych kopaliń i hut itp.) uzupełniają zdjęcia eksponatów zamieszczone poza tekstem.

S. M.

Juliusz Ziomecki, *Przedstawianie pieców na tabliczkach z Koryntu*. Prace Zakładu Archeologii Antycznej IHKM PAN, zeszyt 13, Warszawa 1958, s. 20 oraz 3 tablice z 19 rycinami (maszynopis powielany).

Odkryte w 1879 r. w Penteskufia koło Koryntu w dużej ilości terrakotowe tabliczki pochodzące z przełomu VIII i VI wieku przed n.e. zawierają wyobra-